

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ
ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД
НА г-н АНДРЕЙ САШОВ АЛЕКСАНДРОВ ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПЕН "ДОКТОР"

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на Андрей Сашов Александров-
задочен докторант по Трудово право и Обществено осигуряване в
Юридическия факултет на СУ "Св. Климент Охридски" на тема:
"ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРОМЯНАТА НА РАБОТОДАТЕЛЯ" за
придобиване на научната степен "доктор"

от проф.д-р на юрид.н. Васил Мръчков

Общи бележки

1. Темата на дисертацията е сполучливо избрана. Промяната на работодателя и последиците от нея, уредени в Кодекса на труда, са ключов проблем на трудовото право, който съчетава динамиката с приемствеността в съществуването на трудовото правоотношение, като гаранция за неговата сигурност.

2. Темата е благодатна за научно изследване. Българското трудово право има натрупан богат опит в законовата уредба на промяната на работодателя в трудовото правоотношение при различни общественно-икономически условия в страната: между двете световни в условията на пазарна икономика, изградена върху частната собственост (чл.59 от Наредбата-закон за трудовия договор от 1936 г.), в социалистическия период от развитието на България (1944-1989 г.) - в условията на централизирана планова икономика, основана на държавната собственост (чл.37 КТ от 1951 г., отм., чл.123 КТ в редакцията му от 1986 г. -до 31.12.1992 г. и от тогава насам - в условията на преход към пазарна икономика и нейното функциониране - върху основата предимно на частната собственост. Това показва общия характер на проблема и необходимостта от неговата уредба при различни общественно-икономически условия.

3. Законовата уредба на промяната на работодателя от 1992 г. насам в обстановката на динамично развиващите се нови общественно-икономически условия в страната показва ясна тенденция към разширяване на обхвата и съдържанието на правните последици, а от там, и на правните проблеми, които поражда.

4. Избраната тема е възел от правни проблеми- трудовоправни, осигурителноправни гражданскоправни (материалноправни и процесуалноправни) и търговскоправни. Това определя нейния комплексен характер. Към тяхната национална уредба се прибавя и постоянно нарастващата от 1977 г. уредба на наднационално равнище - уредбата на правото на

Европейската Съда на Европейските общности (след края на 2009 - Съдът на Европейския съюз), които след приемането на България за член на Европейския съюз (1.01.2007 г.) са част от вътрешното право на страната и задължителни за спазване. Това повишава обема и трудността на тяхното научно изследване. Усилията на българската държава от 1990 г. насам са насочени към съобразяването с тях чрез последващите изменения в Кодекса на труда през 1992, 2002, 2004, 2006 и 2007 г.

5. Дисертацията е в обем на 218 с. Тя се състои от Увод (с.6-13), четири глави (с.14-194), които включват 19 параграфа и Заключение (с.195-212), както и Библиография на основната използвана литература, която обхваща: 117 заглавия от българската правна литература и 31 на чуждоезична - предимно на немски език (германска и австрийска), но също така и на английски, френски и руски език.

6. Представен е и автореферат от 32 с. който отразява вярно съдържанието на дисертационния труд, както и копия от публикуваните съществени части от него.

II. Положителни качества и приноси

А. Дисертационният труд съдържа редица **положителни качества.**

7. Изложението в дисертацията се основава на задълбочено проучване и сигурно овладяване на националната законова уредба и на уредбата в директивите на ЕС (с. 1'5-20) на правните последици от промяната на работодателя. И "двете" уредби са проследени в тяхното развитие: националната от 1936 г. в Наредбата- Закон за трудовия договор, в Кодекса на труда от 1951 г., Кодекса на труд от 1986 г. и след промените в него от 1992, 2001, 2004 и 2006 г. (с.25-34) на , а наднационалната - в Д. 77/187/ЕИО, Д.98/50/ ЕО, Д. 94/45/ ЕИО, Д., 91/533/ЕИО, Д. 2002/14/ЕИО, Д.2001/23/ЕО и Д.2009/38/ЕО (с.20-25). Вниманието е съсредоточено върху действащото национално законодателство и директиви на Общността (с.59,61,63-64,81-83,190, 94-98,103, 108-109, 112-116, 122-134, 139, 142-143, 161-163, 165, 171, 179 и др.). Това е позволило на Автора да подчертае еволютивния характер и приемствеността на двете уредби, да вникне в тяхното съдържание и да изведе общата тенденция за разширяването им по обхват и усъвършенстване.

8. Работата свидетелствува за добро познаване на стопанската и съдебната практика на действащата уредба на промяната на работодателя и на двете нива- национално и наднационално, за практиката на ВКС и на Съда на европейските общности. Особено интересно е изложението посветено на практиката на Съда в Люксембург, поради все още по-малката ѝ известност на българския читател (с.44-78,92-121, 143-184). Едва ли е нужно да се настоява колко е важна тя за развитието и прилагането на националната и наднационалната уредба в България, както и за съдебната практика след приемането на България за член на ЕС на нашия ВКС от 1.01.2007г.

Дисертантът не е пренебрегнал и практиката на ВКС. Дисертационният труд създава впечатление, че Авторът я познава добре, анализира я предметно, не споделя всички нейни разрешения и не скрива своите резерви в частност по

отношение на ТР №2/2010 г. на ОСГК по прилагането на чл.123а КТ (с.57-58,74-76,84, 129, 147-148, 150, 161, 176, 182-183 и др.).

9. Авторът познава българската и европейската- предимно немскоезичната (германската и австрийската), а също така и англоезичната литература по изследваните въпроси (с.15-34,93-140, 163-185 и др.).

10. Успех на Автора е провеждането на изследването в гл.П-1V по две паралелни "писти"- националното законодателство, в смисъл на законодателството (законово и подзаконово), създадено от компетентните български власти и актовете на Европейския съюз - релевантните директиви за предмета на изследването- предимно Д.2001/23/ЕО,а също така и Д.2002/14/ЕО. и Д.2009/38/ЕО и др. със съответно позоваване на националните "източници"- законодателство, съдебна практика и доктрина.Това е обогатило предметно цялото изложение (с.35-185, 188-212). На втори план, но интересно със своето информативно съдържание е и сравнителноправния преглед на изследваните въпроси на законодателството на Германия, Австрия и Великобритания (с.20-25,185-188).

11. Дисертантът се отнася критично към действащата законова уредба.Той посочва неправилното и неточното транспониране на някои директиви (предимно на Д.2001/23/ЕО) във вътрешното законодателство , особено с измененията и допълненията на Кодекса на труда през м.юни 2006 г. , неоправданото закъснение в отразяването на измененията в Кодекса на труда в други нормативни актове, както и случаите на неточни преводи от директивите на Европейския съюз в Кодекса на труда (с.37-39,41-43,82-83, 92, 103-105, 118, 120,122, 128-129, 130-131,135-136,139-140,147,148-150,165-169,171-172,178-179,180.184, 189-190 и др.).

12. Дисертационният труд съдържа и редица предложения с!е !еде (егепс!а.Те са добре обосновани в хода на изложението и най-често са формулирани по повод на пропуски или неточности при въвеждането на Д.2001/23/ЕО при измененията на Кодекса на труда през м. юни 2006 г. и са обобщени и в Заключение (с.197-212). Като цяло те заслужават внимание и подкрепа за възприемането им при бъдещи изменения в Кодекса на труда.

13. Изложението в дисертацията и особено в нейните глави Н-!V (с.35-194) показват уменията на Автора да вниква в съдържанието на законовите разпоредби, да извлича правните проблеми и въпреки техните правотехнически и логически несъвършенства да извежда техния смисъл, да прави правни конструкции и изводи, на които основава съдържанието на промяната на работодателя (гл.П) и правните последици от нея в областта на колективните (гл.Ш) и индивидуалните (гл.!У) трудови правоотношения . Дисертантът ясно и подредено изразява своите мисли.

14. Дисертационният труд е написан на добър юридически език с ясна мисъл и вече набран опит в писменото изразяване, което позволява трудът да се чете леко и от него читателят да получава нови знания.

Б. Научни приноси

15.Дисертантът извършва за първи път цялостно монографично изследване на правните последици от промяната на работодателя за трудовите

правоотношения според действащото българско трудово право (чл. 7-7г, 123,123а, 130б и др.) след приемането на България за член на Европейския съюз от 01. 2007 г. (с.48-78, 93-121, 143-161 и др.)

16. В дисертационния труд е направен задълбочен анализ на въвеждането на новите директиви на ЕС в изследваната област (Д.2001/23/ ЕО, Д. 2002/14/ ЕО и др.), след приемането на България за член на ЕС(с.42,47,53-54, 61-64,81-84,85,90-91, 93-98, 103, 106-110, 112, 116, 142-144, 163-165, 171-172, 173, 179 и

ДР-)

17. За първи път така обстойно е проучена и анализирана практиката на Съда на Европейските общности, включително и на най-новата практика на Съда по въпроси, предмет на дисертацията (с. 19-20, 46, 58-59, 61-64,66-68,157,186 и ДР-).

18. Подложена е на критичен анализ и националната съдебна практика на ВКС по изследваните въпроси, включително и на най-новото ТР№ 2 от 23.03.2010 г. по прилагането на чл.123а КТ за промяна на работодателя при отдаване на предприятието или на обособена част от него под наем, аренда и отдаване в концесия (74-77, 145, 148,150, 161, 176, 182-183 и др.).

19. Направени са редица конкретни предложения с цел да се даде Тегейа за поправяне на пропуски, грешки и недостатъци при въвеждането на разпоредби на директивите на ЕС във вътрешното законодателство, възприемането на които ще допринесе за засилване на защитата на правата на работниците и служителите при промени на работодателя, при който са наети на работа (с. 75, 120-121, 122, 126, 138-139, 184-185, , 191-192, 196, 199, 201-203, 208-209, 210 и др.).

III. Критични бележки и спорни въпроси

20. Ключовото понятие "промяна на работодателя" заслужаваше по-задълбочено изследване. Сегашното изложение в гл.П е съсредоточено повече върху отделните форми на изменение на работодателя, така както те са уредени в чл.123, ал.1 и чл.123а, ал.1 КТ, отколкото на тяхното обобщаване, за да се синтезира от тях основното понятие "промяна на работодателя". Не е проследена и еволюцията на обобщеното понятие "промяна на работодателя"- от запазването на трудовите правоотношения по чл.59 НЗТД от 1936 г. през "преустройството" на предприятието по чл.37 КТ от 1951 г.ф и чл.123, ал.1 КТ от 1986 г. (ред. 1986 г.) до въвеждането на обобщения израз "промяна на работодателя", което беше извършено едва с измененията в Кодекса на труда през м.юни 2001 г. Едва тогава понятието "промяна на работодателя" беше легализирано и няколкократно употребено в чл.123 и чл.123а КТ. Достигането до понятието "промяна на работодателя" не е просто терминологична промяна, а въвеждането на нов понятиен апарат в еволюцията на законовата уредба през изтеклите 75 години. Авторът не е използвал тълкувателния потенциал на еволюцията на законовата уредба от 1936 - през 1951, 1986 г. и въвеждането на новото понятие през 2001 г. за правен анализ и обобщение.

21. Дисертантът често употребява в изложението си изразът "автоматично действие на закона" (с.15, 45-47, 141,143-144,172, 206 и др.), което означава действие на закона без проява на човешка воля. Механичният термин "автоматично", не е подходящо за правото. Правото е явление на човешката

воля както при изработването и приемането на закона (като обобщение на нормативния акт), при неговото влизане в сила (арг.чл.5, ал.5 Конст.), така и при прилагането, най-често чрез волеизявления за изпълнение на задълженията на работодателя и упражняване на правата на работниците и служителите и техните представители, или чрез изявления за информация. Изразът "ex lege" не е синоним на автоматично действие. Въпросът не е само терминологичен, а понятиен.

22. Дисертантът използва наред с легалния израз "промяна на работодателя" "работодателска промяна", като негов синоним (с.7,9,10,12,21, 42, 53,56, 109, 134, 141,143,177,178 и др.) за езиково разнообразие не ми се струва сполучливо. То не е и точно. "Промяната на работодателя" изразява резултата, последицата като вторично правно явление от правопораждащия юридически факт (на-често юридическо действие). За разлика от нея, "работодателската промяна" е двусмислен израз, който може да изразява: а) промяна извършена от работодателя и б) промяна извършена на или в работодателя. При първия смисъл изразът "работодателска промяна" е неуместно да се употребява защото и промяна извършена не от работодателя, а от контролиращ го орган е пак промяна на работодателя и Д. 2001/23/ЕО (чл.7, § 4) не оставя никакво съмнение в това отношение. Ето защо юридически е по-точно, даже и с неудобството за повторемост на изразите, да се служи с израз "промяна на работодателя".

23. В сегашния си вид голямата част от предложенията в чл.123а са поначало добре обосновани на "мисловно равнище", като идея, като съдържание и смисъл, който се влага в тях. Препоръчително е да бъде направена още една стъпка за тяхното "операционализиране", като се даде за всяко от тях и предлаганата юридическа редакция и посочи закона, члена и алинеята на предлаганото изменение и допълнение, което ще улесни и тяхното обсъждане приемане.

24. Не бих могъл да споделя предложението в чл.123а, с което дисертантът съветва "българския нормотворец", по подобие на някои западноевропейски законодателства, сегашното изброяване в чл.123, ал.1 и чл.123а, ал.1 КТ да бъде заменено с по-общата формулировка като например: ["Трудовите правоотношения се запазват], когато собствеността или ползването на предприятието или на част от него бъде прехвърлена на друго лице" (с. 197). И продължава: "Натрупаната през годините практика на СЕО би дала необходимата конкретизация кои хипотези попадат в тази обща формулировка" (с. 197). Предлаганото определение е определено общо и не покрива установените от години и десетилетия хипотези по чл.123, ал.1 и чл.123а, ал.1 КТ, То струва ми се, срива плодотворната конструкция за "прехвърляне на дейността", която е лесно установима и която трудовите правоотношения следват с новия работодател. Предлаганата формулировка не отговаря българската правна традиция. Тя надценява познаването на практиката на СЕО или на СЕС от стотиците и хиляди микро-, малки и средни предприятия, които са гръбнакът на съвременната българска икономика. Опасявам се, че ако бъде прието подобно разрешение, ще създаде смущения в стопанския и правен обмен.

25. Струва ми се, че наред с посочване на слабостите при изричното въвеждане на директивите на ЕС във вътрешното трудово законодателство, които не бива да се спестяват, трябва да се каже повече и за положителното, което е

извършено в законовата уредба на промяната на работодателя през годините на прехода (1992-2006 г.). А то не е малко. С всичките слабости и недостатъци извършена е огромна работа, която измени дълбоко облика на законовата уредба на промяната на работодателя и на правните последици от нея през 1992, 2001, 2004 и 2006 г. с усилията на всички български правителства и парламентарни мнозинства с участието на социалните партньори.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното в част II от настоящата рецензия за положителните качества и научни приноси в дисертационния труд ми дават основание да обобщя, че дисертантът се е справил много добре с трудната задача, с която се е наел. Той е представил за защита задълбочено и подредено научно изследване с научни приноси. Критичните бележки и препоръки в раздел III от рецензията целят да привлекат вниманието на Автора върху някои въпроси и не разколебават моята безспорно положителна оценка за неговия труд. Поради това и на основание чл.10 и чл.11 от Закона за развитието на академичния състав в Република България

ПРЕДЛАГАМ:

за дисертационния труд "ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРОМЯНАТА НА РАБОТОДАТЕЛЯ" Научното жури да даде на АНДРЕЙ САШОВ АЛЕКСАНДРОВ научната степен "ДОКТОР."

София,
1 септември 2011 г.

Рецензент:

(проф.д-р
Мръчков)

на юрид.н. Васил